

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Egyszeri petit sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József tőrcsög-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 154.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Szombat, szeptember 30.

Mai számunk főbb közleményei:

- Mi hír a politikában?
- Alaptalan vádak egy aradi szikvizgyár ellen.
- Kárterítés — karrikaturákért.
- Vasuti szerencsétlenség hét sebesülttel.
- Megnyílt a színház.
- Az olasz-török háború.
- Az autobus forgalma.
- Képviselők párba.
- Öngyilkos urliú.
- Tarkaságok.

KITÖRT A HÁBORU.

Arad, szeptember 29.

Olaszország és Törökország immár háboruban állanak egymással. Hogy kiomlott-e az első vér, azt e pillanatban még nem tudni. Azonban Olaszország ultimátumát, amely már magában is hadüzenet volt, Törökország elutasította, amire az olasz hadihajók blokád alá vették Tripoliszt s minden bizonynyal a legrövidebb időn belül megkezdik a csapatok partraszállítását.

A békebarátokra, a kultura határában bizókra elszomorító ez az ügy. Nemcsak azért, mert háborút jelent. De a háború keletkezése, indító okai, s körülményei mind az ököljog érvényesülésé, az erősebbik fél teljes hódító szabadságát hirdetik. Olaszországnak szüksége van Tripolisra, s mivel erősebb, több a hajója és fűrgébb a katonasága, hát elveheti. Még csak nem is röstelte, hogy az okkupációra olyan hamis, nyilvánvalóan képtelen ürügyet kellett keresni Ugylátszik, a háborus tényeknek nem

kell tartania Európa közvéleményétől. Es végül is a többi nagyhatalmak is így cselekedtek, s bizonyára ezután is így fognak tenni.

Kitört a háború. Háború, amelynek eredménye biztos, csak a lefolyását nem tudja senkise. Hogy Törökország az olaszok remek hadiflottájával szemben a maga pár hajóját tengeri ütközetbe vezényelje, nem valószínű, mert ezzel csak kész prédát adna át a vérontásnak. Az is biztos, hogy Tripolisban levő csapatait se küldi rohanva a tulerő ellen. Maradna tehát a guerilla-harc, — és egyéb.

Ez az egyéb a bojkott, amely Törökországban Ausztria-Magyarországgal szemben is elég jó fegyvernek bizonyult, a török földön élő olasz alattvalók kiűzetése, s más, amit ma még nem lehet előrelátni. A harc tehát nemcsak Tripolisban fog lefolyni, sőt nincs kizárva, hogy a jelentősebb események Európában a Balkánon fognak történni. Esetleg a Balkánon nőhetnek olyan zavarok, amelyek a ma még tétlen és közömbös hatalmakat közbelépésre szorítják.

Eddig mindössze Anglia mutat valamely hajlandóságot arra, hogy Olaszország erőszakos és hódító föllépése ellen tiltakozzék. Az sem az ozmanok iránt való szimpatia:ól, a minthogy a diplomáciában semmi se történik szerelemből. Anglia, mint Egyiptomnak, Törökország egyik afrikai tartományok protektora, kétség-telenül nem jó szemmel nézi, hogy a

szomszédságban, Törökország egy másik birtokára Olaszország teszi a maga hatalmát. Ilyesformán az olaszok az afrikai területeken az angolok határozott riválisaként szerepelnének, s ha már ezt kikerülni nem lehet, — legalább akadályokat gördít és megfizetett Olaszországgal az új gyarmatot.

A „kultura nevében“ az erőszaknak nyers és nyílt példáját szolgáltatja Olaszország Törökországgal szemben. Szót se kell vesztegetni rá, hogy az olaszok, a klasszikus latinok egyenes leszármazói nem a kultura hiányával törődnek Tripolisban, hanem a maguk kereskedelmi érdekeivel, a maguk önző céljaival. Talán kis nemzeti hiúság is vegyült az elhatározásba, hogy az olasz egység jubileumának esztendejében új birtokot és hatalmat szerezzen Italia; de a döntő szempont mégis az olasz export érdeke volt.

A diplomácia bizonyára könnyen elviseli a szégyent, hogy a huszadik században, két civilizált európai állam között a fegyveres összeütközést elhárítania nem sikerült. Elég szép volt, hogy Marokkót elsimitotta. Tripolisz már nem sikerült. Tripoliszról pedig, a hadihajók ágyuinak első sortüzénél megtudhatja a világ, milyen messzire van a világbekétől: hogy csak azok az országok nem haragnak egymás husába, amelyeknek okuk van félni egymástól, vagy egymás szövetségeseitől. Amelyiktől azon-

Az olasz-török háború területe.

— Tripolisz leírása. —

*

Mint a vihar, olyan gyorsan keletkezett az olasz-török háborús bonyodalom. A lapok alig néhány napja, hogy megemlékeztek az afrikai gyarmat — Tripolisz — birtokaért megindult versengésről. A publikum eleinte természetesen nem vette komolyan a veszedelmesnek tetsző híreket.

— A lapok tuloznak — mondogatták a kávéházi asztalnál.

— Marokkóról is sok vészes hírt közöltek és kiderült, hogy távol vagyunk a háborútól.

— Nincs mit írni az újságoknak — fecsegtek a márványasztal bölcsei — hát háborus hírekkel rémitik a publikumot.

S ime, tesék, már is lecsapott ránk a háború véres madara. Ma este jött a vészes hír, Olaszország megszállta Tripoliszt, ahonnan a lakosság ijedten menekülni kénytelen, mielőtt az ágyuk tartalma elsöpörne házakat, embereket.

Arról a területről, amelyért most a harc megindult, nagyon keveset hallott a közönség. Tripolisz Afrikai északi partjain fekszik és most Törökországnak közvetlen birtokában van. Tripolisz voltaképen Törökországnak egyik megyéje, (vilajet) amely azonban sokkal nagyobb, mint Magyarország és Ausztria együtt véve. Tripolisznak több mint egy millió lakója van.

A Kis- és Nagy-Szirtisz közötti nagy partvidék: Tripolisz, a mögötte fekvő, oázisokkal tarkított Fezzán és a Barka-fennsík, melynek éjszaki peremén a görögöknek az ókorban virágzó gyarmataik voltak, alkotja a törökök egyetlen afrikai tartományát: Tripoliszt (mely görög nyelven: „háromváros“ t jelent) vagy Tripolitánát. Hiszen Egyiptom immár nem a töröké. Az 1866. évi május 27-én kelt fermán szerint, Egyiptom fejedelmei: a „Khedive Mizr“ (Egyiptomi alkirály) nevével viselik.

Az arabokon és berbereken kívül, vagy ötvenezer szudáni néger lakik az országban. Épen ennyi a törökök száma, akik mind hivatalnokok, vagy kaonák. A kereskedelem a zsidók kezében van, de igen ügyes iparosok és földművesek is vannak közöttük. Az európaiak közül a máltaiak számát négyezerre becsülik, az olaszok körülbelül csak ezerezen lehetnek, mindamelltt az ő nyelvük az érintkezés nyelve. Politikai szempontból, Tripolitánában a török szultán rendelkezik. A kormányzó hatalom a tripoliszi kormányzó kezében van; vilajetje (tartománya) több szandságra (kerületre) oszlik. Barka magassádjának 1879. óta külön kormányzója van és Fezzán sem igen függ Tripolisztól. A szandsákok élén a kaimakám áll.

A politikai és törvénykezési viszonyok meg a hadsereg és tengerészlet szervezete épen olyanok, mint Törökországban. Vannak egyházi és polgári hatóságok; mindegyik vilajetben egy-egy főlebbezési „törvényszék“ működik, ám a

törvénykezés legfelsőbb ítélőszéke Konstantinápolyban van.

A művelődés jóval alacsonyabb fokon van, mint Tuniszban és Algeriában. Szép számmal vannak az olasz iskolák. Mindegyik városban meglehetősen nagy a török helyőrség. A katonák száma tíz-tizenhétézer. Kivülök benszülött, tripoliszi katonasága is van az országnak. Ezek a „kurui.“ A kormányzás és a katonatartás tetemes summába kerül. A vámrévekre, az olaj- és datolyapálma ligetekre, meg az iparra kivetett adó hoz is valamelyes jövedelmet, amelynek negyedrészt, az ország kormányzási költségeinek levonásával, Konstantinápolyba kellene beszolgáltatni, csak hogy a kiadás jóval több a jövedelemnél. Így hát az anyaország jócskán reáfizet afrikai tartományára.

A tulajdonképeni Tripolisz nem oly termékeny, mint a szomszédos északafrikai államok, hisz az ország javarésze kő és homokszirt. A partvidék, a párkányhegyek lejtői és a vízben bővelkedő oázisok mind alkalmasak a földművelésre. A Cyrenaisa minden tájéka termékeny, csak hogy azt öntözni kellene.

Tripolitana, központi fekvésénél, a kereskedelem közvetítője a Kelet és Nyugat felé. Különösen nagy a jelentősége centrális Afrika irányába; Szudán felé Tripolisz közvetíti elsősül a karavánforgalmat és ezzel a kereskedelmet, mert Afrika szívében négysszáz kilométerrel érik közelebb a karavánok, mint Algeriából és Tuniszból.

ban el lehet valamit venni, azt elveszi az, amelynek a legtöbb módja van rá. Ha pénz az ára, pénzzel, ha nem: — vérrel.

Mi hír a politikában?

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 29.

A felsült vitarendezők.

A tegnapi izgalom után ma nagy esőnd volt a képviselőházban. A névszerinti szavazások megszakitásával szóba került ma a véderő-reform is. A Kossuth párti Baross János mondott rövid beszédet a katonai javaslatok ellen.

A megállapított napirend szerint háromnegyed kettőkor tért volna rá a Ház arra a sürgős interpellációra, melyet Holló Lajos jelentett be a péterváradai magyar népiskola bojkottálása dolgában. Baross János azonban a vitarendezők várakozása ellenére már félkettő előtt befejezte beszédét. A következő szónok, ugyancsak a Kossuth-párti Ivánka Imre, beszéde elhalasztását kérte az idő előrehaladottsága címén. A munkapárt nagy része nem volt hajlandó ezt az engedelmet megadni s az elnök már föl akarta szólítani Ivánkát, hogy kezdjen bele beszédébe, mikor Lovászy Márton egy zárt ülést kérő ivvel felszaladt az elnökhöz s ezzel a kérdésben forgó tíz percet s egy beszédet megmentett az obstrukció javára.

A munkapárt gunyos zajjal fogadta a zárt ülés kérését, a Justh pártiak pedig azt hánytorgatták a folyosón, hogy Baross illojális volt, mikor előbb befejezte beszédét, mint azt számára kimérték, sőt a vérmesebbek még azzal is gyanúsították Barost és Ivánkát, hogy összebeszéltek s szándékosan ejtették zavarba viselkedésükkel a vitarendező bizottságot.

A tíz perces zárt ülés után aztán a Ház megadta Ivánka Imrének a kért halasztást.

A képviselőház ülése.

Berzeviczy Albert elnök fél 11 órakor nyitja meg az ülést. A jegyzőkönyv hitelesítése után megteszi előterjesztéseit és bemutatja a beérkezett irományokat. Három beérkezett kérvényre Bikády Antal ellenindítványt ad be, huzsz képviselő pedig névszerinti szavazást és annak holnapra való ha-

lasztását kéri. Napirend szerint következtek a mára kitűzött névszerinti szavazások. Valamennyien az elnöki javaslatot fogadta el a Ház többsége. A névszerinti szavazások után áttértek a véderőjavaslatok folytatólagos tárgyalására. Baross János Kossuth-párti beszélt a javaslatok ellen. Utána Ivánka Imre azt kérte, hogy beszédét holnapra halaszthassa, de a többség ezt nem engedte meg. Ezért zárt ülést kért az ellenzék, amelyen Lovászy Márton támadta a munkapártot, amiért megtagadták Ivánka kérelmét. Erre aztán megadták Ivánkának a kért halasztást. Ezután névszerinti szavazások voltak, majd Holló Lajos mondott egy kisebb sérelem miatt interpellációt.

A képviselőház szünete.

A képviselőház a jövő héten, október 4 ikétől 9 ikéig szünetet tart. Október 4 ikén, szerdán a király nevenapja lesz, 6 ikán pedig az aradi gyásznapi évfordulója, így a közbeeső két napot is vakációra szánják.

A kultuszminiszter a királynál.

Bécsből táviratozzák: Zichy János gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki tegnap ideérkezett, ma délelőtt több látogatást fogadott. A miniszter fél tizenegy órakor Schönbrunnba hajtatott, ahol tizenegy órakor a királynál különkihallgatáson jelent meg. Az audiencián, amely közel egy óra hosszát tartott, Zichy gróf tárcája körébe eső ügyekről tett jelentést a királynak.

A genfi konvenció.

Mint ismeretes, az európai államok nagy része egyezményt kötött 1906. július 6 án Genfben a hadrakelt seregek sebesültjei és betegek sorsának javítása végett. A genfi konvencióhoz Magyarország is hozzájárult s az erre vonatkozó törvényt 1911. szeptember 14-én szentesítette a király. A hivatalos lap mai száma közli a szentesített törvényeket.

Tisza és Khuen üdvözlése.

Kassáról jelentik: A kassai munkapárt végrehajtó bizottsága tegnap ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy Khuen-Héderváry miniszterelnököt és Tisza István grófot táviratban üdvözli a parlamentben tanúsított fellépésükért.

Vasuti szerencsétlenség hét sebesülttel.

— Az aradi törvényszék ítélete. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29.

Múlt év szeptember 8 án súlyos vasuti katasztrófa történt Ujszentannán, s csak a véletlenül mulott, hogy emberéletben nem esett kár. Este fél nyolckor futott be Világos felől egy különvonat, melyen Oláh Mihály róm. kat. plébános vezetése mellett 200 bucsus volt, akik Székudvarra utaztak.

A különvonatnak azonnal tovább kellett mennie s ezért a forgalmi tiszt utasította Orbán József motorvezetőt, hogy a motorkocsit tolassa körül s a menet irányának megfelelően akassza a különvonat elejére.

Tolatás közben történt a szerencsétlenség. Egyik váltó hibásan volt beállítva s a motorkocsi ennek következtében egy csonka vágányra futott, melyen egy fával megrakott teherkocsi veszteglett. Az összeütközés megtörtént s a motorkocsi utasai közül, Oláh Mihály, Nagy Antalné, özv. Bohos Józsefné, Oláh Jánosné, Ruzs Jánosné, Kálmán Julia és Kálmán Istvánné 8—15 nap alatt gyógyuló sérüléseket szenvedtek.

A vizsgálatot megindították és ennek eredményeképp a szakértők azt állapították meg, hogy a szerencsétlenséget hibás váltóállítás okozta. Ugyanis közvetlenül a különvonat beérkezése előtt tolatták egy tehervonat fával megrakott egyik vagonját a csonkavágányra. Tolatás után azonban a vasuti alkalmazottak elmulasztották a váltót visszaállítani. Emellett azonban a különvonat vezetője is hibás volt, mert nem győződött meg a váltó helyes állásáról. Így a felelősség Orbán József, Vécsey Lajos és Kocsis József vonatvezetők és Mágóri István vonatfékezőt terheli, kiket az aradi királyi törvényszék ma vont felelősségre közveszélyű cselekmény vétsége miatt. A tárgyaláson Bittó József elnökölt, a vádat Eckensberger Károly kir. ügyész, a védelmet pedig Krenner Zoltán dr., Komlóssy Gyula dr. és Lengyel Gyula dr. képviselték.

Orbán József I. rendű vádlott a tárgyalás során azt hangoztatta, hogy őt mulasztás nem terheli. Az inspekción tisztviselőtől azt az uta-

A tartomány legnevezetesebb városának is Tripolisz a neve. A törökök azonban úgy a vilajetet, mint az afrikai székváros nem Tripolisznak, hanem Tarabulus el Ghárbnéven ismerik. Tripolisz város a legszebb északafrikai városok egyike; lapos, homokos földnyelven fekszik. Ötven ezer ember lakik benne. Meg is van erősítve. A város a rómaiak építette Oeta romjain épült. Az egykori Oeta, Leptis magna és a Sabrata nevű városok „háromváros” névvel szövetkeztek egymással. Ettől nyerte a város és a vilajet is, a Tri-polisz nevet. Az európaiak (máltaiak, olaszok) jobbra mind itt laknak; a hat nyolcszáz zsidó külön városrészben, a „Hárrá”-ban lakik. A város a kormányzó székhelye, a kereskedelemnek és a hajóforgalomnak fő éltető ere. Tripoliszon kívül, a háromezeröttszáz lakosú kis Choms kikötőjét említjük. Itt vannak a fönicektől alapított Leptis magna-nak romjai. A tengerpart mentén több apró-cseprő, kertészettel foglalkozó helység van, míg a tulajdonképeni Tripolitánának déli peremén, a Djofra-oázisnak Szokna a főhelye.

Kufra-oázisban van a fő székhelyük az egész Észak-Afrikában szerteszórva élő fanatikus kolduló-barátoknak, akiket Szidi esz Szenuszi néven ismerünk. Ezekről emlékezett legutóbb a napisajtó is, azt a hiradást hozva fölük, hogy az olasz megszállás esetére, testvéreikkel, az Aruszi nevű dervisekkel, a hirhedi mohamedán szerzetesekkel együtt — proklamálni fogják a szent háborút!...

1510-ben a spanyolok foglalták el Tripolisz városát, mire 1530—1551 között, a Johannoták (a máltai lovagrend) tulajdona volt. Később ismét a törökök uralma alá került az ország. A következő századok folyamán, az angolok és franciák ismételtén véres harcba keveredtek a tengeri kalózzokkal, de csak nem bírtak velük. Végre, 1885-ben a török törte meg a janicsárok rablógazdaságát és Tripolitánát az anyaországhoz csatolta.

Meddig marad ura még az országnak, azt a közel jövő fogja eldönteni.

A színház.

Ma megnyiták a színház kapui s minden színházlátogató bizonyos kellemes izgalmat érez most, afféle örömet, mint egy rég nem látott, nehezen nélkülözött jó barát vagy ismerős viszontlátásakor. Egyszerre fölujul bennünk a sok szép estének, fényes sikernek, magas műélvezetnek az emléke, amelyet a színtársulat művészgárdája provokált. Tagadhatlan, hogy némileg mi is ez érzelmek hatása alatt állunk. De nyomban felülkerekedik bennünk a kritikai szempont és már is emancipálni igyekszünk magunkat e hatások alól és magasabb nézőpontokat keresünk a színpadi művészet méltóságára.

Valami disszonáns hangulat fog el bennünket, ha a színpad ideális hivatására gondo-

lunk és annak mostani állapotát figyeljük. Ugyan mi a hivatása a színpadnak ma és megfelel-e annak? Ma a demokratikus haladás korát éljük, melynek bűcsélete a szocializmus. Nagyon fordult a világ és az emberek életviszonyai is megváltoztak. Nyilvánvaló, hogy a színpadnak is alkalmazkodnia kell az új áramlatokhoz és az igazi felebaráti szereteten alapuló szociális eszméket és erkölcsöket kellene hirdetnie. Mutassa be a mai embert, férfit-nőt egyaránt, — de nem mint operettbohócokat, akik csak bukfenceket tudnak vetni, — hanem mint az uralkodó eszmék képviselőit, akik az élet komoly küzdelmében keményen megállják a helyüket; jellemeket, akik emelt fővel és tiszta szívvel kerülnek ki az élet kísértésekkel teli utvesztőjéből; példákat, amelyekből tanulhatunk, okulhatunk. Emellett virágozzék — ha úgy tetszik — a pajkos vigjáték és operett is, de ne bugyborékoljon az erkölcstelenség mocsarában.

A művészetek népszerűsítése is mind általánosabb lesz, ha tehát valaha, úgy most kell a színháznak a művészet templomának lennie! És mit tapasztalunk? Panaszt, elégedetlenséget, lesújtó kritikát úgy a közönség, mint a komoly irodalmi lapok részéről. A két legfőbb vád, hogy a modern színpad erkölcstelen és művésztelen. A műsoron levő drámák frivol erkölce miatt elidegenedik a színházról a közönség, már t. i. az a része, mely még nem csuszott le az erkölcsi alapról, hanem ragaszkodik ahhoz. A művésztelenség pedig ma-

sítást kapta ugyanis, hogy a tolatást a lehető leggyorsabban végezze el s így nem haladhatott a szabályzat értelmében lámpával kezében a vonat előtt, hanem felszállott a vonat elején levő lépcsőre. Így a sötétben nem láthatta, hogy a váltó hibásan van beállítva. Különben is a váltó helyes beállításáról annak kellett volna gondoskodnia, aki előzőleg a teherkocsit tolatta a csonka vágányra. Vécsei Lajos másodrendű vádlott, ki a motort a tolatásnál vezette, szintén nem érzi magát bűnösnek. Ő Orbántól lámpajelzést kapott, hogy haladhat előre. A sötétben nem látott semmit, de különben is bizott a jelzésben. Mágori István, ki a teherkocsit tolatta, azt vallotta, hogy a váltót azért nem állította rögtön vissza a szabályzat értelmében, mert a tolatás elvégzése után mindjárt sürgős munkát bíztak rá. Kocsis József, a tehervonat vezetője, ugyanígy vallott.

A törvényszék szakértői Trattner Jakab és Mészáros László bűnösöknek találták a vádlottakat, akik a szabályzatot nem tartották be. Vécsei Lajos másodrendű vádlott által ellenőrző szakértőként bejelentett Winkler Ignác máv. mérnök azt állítja, hogy a baleset okozója egyedül az elsőrendű vádlott, kinek kötelessége lett volna meggyőződni arról, hogy a váltó helyesen van-e beállítva. A többi vádlott sem tartotta be ugyan pontosan a forgalmi szabályzatot, de nem is szabad azt pontosan betartani. Ha a vasuti alkalmazottak szigorúan a szabályokhoz alkalmazkodnának, úgy lehetetlen volna a forgalmat lebonyolítani. Annyi a tiltó rendelet, hogy azok betartása lehetetlen.

Winkler véleményével szemben a törvényszéki szakértők azt vitatják, hogy a kötelességük csupán annak megállapítása, hogy a vádlottak vétettek-e a szabályzat ellen. Hogy a szabályok szigorú betartásának mi a következménye, arra nézve a törvényszék nem intézett hozzájuk kérdést.

Ezután több tanut hallgattak ki, akik a katasztrófa ismert részleteit mondták el.

A vád- és védbeszédek elhangzása után a törvényszék rövid tanácskozás után meghozta ítéletét. Orbán József, Kocsis József és Mágori István vádlottakat a törvényszék bűnösöknek találták s így Orbán Józsefet 2 hónapi fogságra, Kocsis József és Mágori Istvánt pedig 2 heti fogságra ítélte. A két utóbbi büntetését

a novella értelmében felfüggesztette. Vécsei Lajost a vád és következményei alól felmentették. Az ítélet ellen az ügyész súlyosbításért, illetve elítélésért, Orbán, Kocsis és Mágori védői pedig felmentésért felebbeztek.

Kártérítés — karrikaturáért.

— Egy aradi rajzolóművész pöre. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29.

Érdekes kártérítési pert fog indítani néhány nap múlva Sugár Jenő dr. ügyvéd Dolga Imre banktisztviselő, ismert karrikatura rajzoló nevében. Dolga, aki már az Aradi Közlönyben is számos sikerült karrikaturával tette ismertté nevét, háromezer korona kártérítés fizetése iránt indít keresetet Veisz Károly és Társa budapesti papirkereskedő és nyomdász-cég ellen azért, mert a cég karrikatura rajzait Dolga engedélye nélkül sokszorosította és hozta forgalomba.

Dolga Imre körülbelül másfél évvel ezelőtt néhány rendkívül sikerült katonatiszti karrikaturát készített. A levelezőlap nagyságu képeket azután kitette Kerpel Izó könyvkereskedő kirakatába, ahol a sikerült rajzoknak sok bámulója akadt. Körülbelül egy hétig függtek kint a karrikaturák. Egy este Dolga Dömötör Bertalan mérnökkel sétálgatott, akinek szintén nagyon tetszettek a képek. Kérte Dolgát, adja neki azokat.

— Régen ígértél már nekem néhány karrikaturát, ajándékozd nekem ezt az ötöt, mondta a mérnök.

Dolga erre bement az üzletbe bevétette a kirakatokból a képeket és átadta azokat Dömötör mérnöknek.

Néhány héttel ezelőtt Dolga Imre sógora felsőmagyarországon utazott, ahol éppen a nagygyakorlatokra készültek. Dolga sógora több felvidéki városban fordult meg és mindenütt csodálkozással konstataálta, hogy minden papirkereskedés el van árasztva Dolga öt karrikaturájának másolatával, amelyeket valaki képes levelezőlapok formájában hozott forgalomba. A karrikaturák, a hadgyakorlatokra való tekintettel, nagy kelendőségnek örvendtek.

Dolga erre nyomozást indított aziránt, hogy ki sokszorosította rajzait. Hamarosan megállapították, hogy a képeket Veisz Károly és Társa budapesti cég klisiroztatta és az is árasztotta el velük a felvidéki papirkereskedéseket. Azt azonban, hogy a cég miképpen jutott a karrikaturákhoz, eddig nem sikerült kiderítenie. Dolga erre pert fog indítani a cég ellen kártérítés címén, de egyúttal pert fog indítani a tulajdonjog bitorlása címén is.

VÁROS ÉS MEGYE.

A közevilágítás megjavítása Évek óta húzódik a város és a villamos társaság közt, a közevilágítás ügyében megkötendő szerződés kérdése. A villamos társaság most oly árákon szolgáltatja az áramot, melyet az ugynevezett alapszerződés biztosít részére. Azonban oly ajánlatot tett, melyek elfogadása esetén a város olcsóbb és jobb világításhoz jutna. Mint-hogy a kérdés rendezésére kiküldött bizottság nem találta teljesen megfelelőnek az ajánlatot, utasította a mérnöki hivatalt, hogy számítsa ki mennyi újabb világító testre lenne szükség, hogy az intenzívebb erő kihasználása mellett a városnak a mainál nagyobb területén nyújtson világítást a hatóság, de a világításért az eddigénél többet ne fizessen. A mérnöki hivatal ma terjesztette be számításait és e szerint míg eddig 457, a jövőben 777 darab lámpa hinti sugarait és a világítás 2-4 fillér egységár mellett 31813 koronába kerülne, míg a múltban 32781 koronát fizetett a város. A tanács a számításokat az új világítási térképpel együtt kiadja a bizottságnak. A mérnöki hivatal a lámpák szaporításán kívül még azt is javasolja, hogy szüntessék meg az ivlámpákat és helyettük négynégy százgyertyafényű Wolfram égőket alkalmazzanak.

Az autobusz forgalma. Ma délután Lócs Rezső gazdasági tanácsnok elnöklésével tartott ülést az autobusz felügyelő bizottság, ahol Szathmáry Károly üzemigazgató jelentést tett az üzem július, augusztus és szeptember hónapi forgalmáról. E szerint júliusban 19,600, augusztusban 21,000 és szeptemberben 20,000 koronát vett be a vállalat és kocsikilométerenként 67 fillérre emelkedett a bevétel a tavalyi 65 fillérrel szemben. A bizottság ezután hosszabb eszmecsere után folytatott az ujaradi, továbbá

gának a művészetnek van legnagyobb kárára, mert meghamisítja azt és megrontja az igazi művészi érzéket. De a közönség művészi igényei kielégítésre vágnak, legalább is szórakozni kíván, aminek folytán eleinte némi tartózkodással, lelki averzióval ugyan — de mégis elmegy a színházba. Mi ennek a következménye? Az, hogy az ott hallott és látott dolgok hatása alatt megromlik művészi ízlése, erkölce. — Pedig ha tudná a publikum, hogy micsoda megtévesztés és ámtás jámbor tárgya ő! Ha tudná, hogy honnan származnak azok a drámák, amiket neki ugy adnak be, mint a legújabb drámairodalom remekeit? A nálunk most divatos szindarabok forrása Bécsbe és Párisba vezet; ami pedig hazai gyártmány, azt azokból foltazzák össze jól-rosszul. A bécsiek szeretetreméltó, de léha erkölcséről fölösleges beszélni, jól ismeri azt mindenki. A párisi cégjegyzésű drámák eredetéről és közönségéről mondunk azonban valamit. Csak itt általánosságban jegyezzük meg, hogy azok a külföldi szindarabok, amelyekért a publikum nálunk annyira rajong, otthon egyáltalában nem örvendnek oly nagy tetszésnek, nem is ama nemzet drámairodalmának remekei, hanem legtöbb esetben selejtes termékei és csupán külvárosi színházak repertoárján szerepelnek. De nekünk úgy is jó, mert külföldi. Pedig van ám irodalmi és művészi értékű drámairodalom Németországban is, Franciaországban is, egyebütt is, nálunk is, amelyek

komoly és modern problémákat tárgyalnak — de ezekből csak néha kapunk egyet-egyét mutatónak. A színházainkban fölkapott drámákat szerzőik a világvárosi intelligencia romlott ízlésű és erkölcsi rétegei, az u. n. bohémvilág számára írják. És mikor mi ezeket a drámákat élvezzük, szentül hisszük, hogy a magas műveltségű francia, vagy német intelligenciával jutunk szellemi érintkezésbe, kulturális atyafiságba. Ó mily csalódás! Egy Párisban élő hazánkfi, író és művész egy személyben, Bertha Sándor leplezte le tavaly azoknak a színműveknek a származását, amelyeket a budapesti Vígyszínházban adnak és onnan a vidék színpadaira is átplántálnak. Ő tanúsítja, hogy azokat a nálunk nagyon is kelendő pikáns szindarabokat szerzőik a párisi kokott-színházak számára írják. A kokottoknak ugyan is külön színházai vannak Párisban, amelyeket az ő főuri vagy burzsoá milliomas gavalérjaik tartanak fenn. Ezekbe csak a fővilági nők és udvarlók járnak. A publikum olyan, mint Budapesten az orfeum téli kertjében. Nem sok, de elegendő számú feltűnő sikkkel, még több kacérsággal öltözött női szépség — tüllyomó számban férfiközönség. Ilyen színházak vannak még Monte Carlóban, Nizzában is. De a művelt és választékos ízlésű francia publikum nem megy el ily színházakba, nem néz meg ilyen darabokat. Berlinben és Bécsben már mások az állapotok és mi közvetlenül azok hatása alatt állunk.

A hazai drámairodalom, színpad és a közönség irányát — ízlését talán azzal jellemezhetjük legrövidebben, hogy teljesen kiveszöbben van belőle a klasszicizmus iránti érzék. Ma már nem kell a publikumnak komoly dráma, a komoly eszmék, problémák, drámai küzdelmek nem érdeklik és unottan hallgatja végig a legköltsébb, legművészebb alkotásokat is. A mai kor gyermeke úgy okoskodik, hogy eleget fárad napközben komoly dolgokkal, tehát este szórakozni, vigadni akar vagy izgulni, mert idegei ugyanis petyhüdték a nappali munkától. Mit törődik ő azzal, hogy éppen olyan üres lélekkel jön ki a színházból, mint bement — csak addig, míg ott van, mulasson, kacagjon, mert az jól esik. Ezért tehát az igazgatók kénytelenek alkalmazkodni a publikumhoz, mert a közönséget pikantériák, érzékesiklandó léhaságok, selyempapirosba burkolt, cukrozott, művészileg kosztümirozott, szellemesen megirt termékek érdeklik, amelyek olyik darabban már leplezetlenül, egészen vastagon jelentkeznek. Ezért ma már nem a léleknek, hanem az érzékeknek irnak szindarabot.

Minek adna hát mást a színházi direktor, mint énekes bohóságot u. n. operettet, bohózatot vagy legjobb esetben pikáns vigjátékot? Hiszen ha színészek olykor művészi hivatásukra emlékezve valami komoly drámát, klasszikusat, régít vagy újat adnak, üres a színház is, a kassza is! Pedig drámák a között — ez a legezomorubb.

a Kossuth utca—gáji körforgalomra vonatkozólag és utasították a gépüzem igazgatót, hogy a kérdés tanulmányozása után oly időben tegyen előterjesztést, hogy ha esetleg kocsi szaporítás válnék szükségessé az még ez évben megtörténhessék.

HÁBORU Olasz- és Törökország között.

Az olaszok megszállták Tripoliszt.

A lakosság menekülése.

Háboru készül a Balkánon.

(Saját tudósítónk jelentése.)

Arad, szeptember 29.

Egyszerre és váratlanul támadt ránk a háboru veszedelme. Onnan, ahol nem is sejtette a bajt a világ. Mindenek szeme Páris és Berlin felé fordult, heteken át izgalommal leszvén a tárgyalások fordulatait, amelyek néha a háboru közvetlen közelségével fenyegették Európát. A tárgyalások békésen befejeződtek, a kultúra két vezérnemzete belátta, mily roppant értékeket vesztené, ha összemérné fegyvereit és megegyezett egymással.

És most Olaszország kormánya kemény és kiméltelen hangú jegyzékben ráizent Törökországra, hogy megelégette a Tripolisban elharapódzott anarkiát, amely kockáztatja az olasz alattvalók vagyonának és életének biztonságát, megelégette Törökország ígéreteit is és hadat küldött Tripolisz fegyveres megszállására.

Ez már maga a háboru. És ha azt hiszik az optimisták, hogy ezt a háborut könnyű szerrel lehet lokalizálni, alighanem súlyosan meg fognak csalatkozni. Az orosz-japán háborut megvívhatta a két ellenséges hatalom a roppant messzeségben, Mandzsuria pusztaságain és a nagy óceánon. Ezer és ezer mérföld távolságot választotta el Európát a mérközés színhelyétől S maga a dij, amely a győztes részére ki volt tűzve, szintén nem érdekelte az európai hatalmak egyikét sem.

De ha Törökország becsülete védelmére, tulajdon vilajet je birtokjogának biztosítására, az Iszlám népeinek együttérzésére támaszkodva megmozdul és Itáliát hadviselésre kényszeríti, akkor itt a szemünk láttára, a térszomszédságunkban, a Földközi tenger partján fog leviharzani egy háboru, amelynek senki sem látthatja be végét.

Mert a miként a sakkasztalán egyik figura megmozdulása magával vonja a másikat, a harmadiknak mozdulatát, hadállása erősödését vagy gyengülését: azonképp a török-olasz konfliktus sem fog elszigetelten maradni. Megmozdulnak a pozíciók Albániában, az egész Balkánon, Kis Ázsiában és Észak-Afrikában; belévonatnak idáig jóindulattal semleges hatalmak a viszály sodrába és egy-két nap lángba boríthatja egész Európát és egy csekélység romba döntheti az évtizedek óta alkotó, gyarapító, szorgoskodó béke minden áldását.

Ez nem túlzás, nem rémitgetés, hanem maga a megdöbbentő valóság, melyről ez a hivatalos távirat beszél legvilágosabban:

Róma. A háboru kitört, miután a török-kormány Olaszország ultimátumába foglalt követeléseket nem fogadta el. A mai naptól, szeptember 29-étől, délután fél háromtól kezdve Olaszország és Törökország háborus viszonyba léptek. Az olasz kormány az összes rendelkezésére álló eszközökkel gondoskodni fog az olaszoknak és minden nemzetiségű idegeneknek Tripolisban való biztonságáról. Az olasz kormány az egész tripoliszi part blokádját sürgősen közli az összes semleges hatalmakkal.

Némely távirat azt is jelenti, hogy a megszállás már megtörtént, sőt a késő éjjel kapott sürgőnszerint az olasz flotta-parancsnok Tripolisban felszólította már a vilajet főnökét, hogy ürítse ki a várost. A hadsereggel való tényleges megszállás azonban csak holnap, szombaton, vagy vasárnap történik meg. Természetesen Törökország nem nézi tétlenül az olasz hadmozdulatokat, hanem megteszi az ellenlépéseket. Ellenőrizhetetlen hír szerint nem engedi ki Törökországból az ott élő olaszokat, akiknek élete most nincs biztonságban. A törököket a boszu gondolata vezérli az elrabolt tartományért. Nemesak fegyverrel, hanem gazdasági téren is megkezdik a retorzió munkáját. Bojkottálják a török területre érkező összes olasz hajókat, amelyek így nem tudják partra tenni szállítmányaikat. Ez kiszámíthatlan kárt okoz Itáliának. De a véres megtorlást se kapcsolják ki a mohamedánok. Boszut akarnak állani a nagyhatalmakon, mert azok nem akadályozták meg Olaszország rabló tervét és ezért a török csapatok betörnek Görögországba, hogy így borítsák föl az európai békét.

A kiszámíthatatlan következményekkel járó háboruskodásról ezek a jelentéseink érkeztek:

Az olasz-török viszály keletkezése és fejlődése.

Amikor Anglia okkupálta Egyiptomot, abban a pillanatban keletkezett a tripoliszi kérdés. Akkor szűnt meg a vilajet területi összefüggése a török birodalommal, tengerentúli birtokká vált és hogy megvédhesse, Törökországnak tengeri hatalomnak kellett volna lennie. Ettől fogva Tripolisz ama országok közé tartozott, amelyek a nemzetközi kombinációkba foglaltattak. Minthogy Franciaország elfoglalta Tuniszt és ezzel elvágta az olaszoknak azt a reményét, hogy Szicília közvetlen szomszédjában terjeszkedési területet találjanak, Olaszországban komolyan kezdtek foglalkozni azzal, hogy Tripoliszt szemeljék ki ilyen akció színhelyéül. 1901-ben kötötte meg Olaszország Franciaországgal azt a sokat emlegetett titkos szerződést, amelyben Olaszország a köztársaságnak szabad kezet biztosít Marokkóban, a köztársaság pedig Olaszországnak Tripolisban. Ezzel jelentette be először az igényét és Rómában féltékenyen őrködtek afölött, hogy Tripolisban ne jusson idegen gazdasági befolyás az olasz fölé. Tiptoni akkori külügyminiszter 1905-ben parlamenti beszédében kijelentette, hogy habár Olaszország nem szándékozik Tripoliszt megszállni, mégis előjogokat akar ott élvezni, de csak a Portával egyetértésben. A törökök azonban már ezt is rossznak vették és minden erővel arra törekedtek, hogy az olasz vállalkozóknak kenyerét nehézzé tegyék, mert ezeket későbbi politikai betörések előőrseinek tekintették. Így nehézségeket támasztott, ha olaszok ingatlanokat akartak

szerezni. Mikor a franciák elfoglalták Fezt, az olasz kormány is elhatározó lépésre szánta el magát s minthogy Franciaország megszegte az algezirászi egyezséget, Olaszország is fellépett igényeivel. E hó elején Zirmeni egy cikket tett közzé az összes világlapokban, melyben azt írta, minthogy Franciaország Marokkó elfoglalásával nagy birodalmat akar alapítani, Olaszország tudatta a hatalmakkal, hogy a Földközi tenger partjain helyre akarja állítani az egyensúlyt, amely Franciaország lépése által megzavartatik. Habár a kormány cefolta ezt és azt mondta, hogy csak a gazdasági egyenjoguság biztosítását követeli Törökországtól, lapjaiban azt hirdette, hogy elérkezett a Tripolisz okkupálására alkalmas pillanat és azzal, hogy szeptember 23 án behívta az 1888. évfolyamot fegyvergyakorlatra, mindenki tisztában volt azzal, hogy háborura készülnek. Törökország felismerte a helyzetet s megerősítette a tripoliszi őrséget. Vasárnap nyújtotta át az olasz diplomáciai ügyvivő jegyzékét a portának, melyben még nem volt szó követelésekről, de a török kormány már tudta, mire készül Olaszország. Mégis úgy felelt — Németország tanácsára, — hogy hajlandó Olaszország gazdasági igényeit kielégíteni. Késő volt. Olaszország már határozott. A hadihajók elhagyták Augusztia kikötőt, az ultimatum utban volt Konstantinápoly felé.

Törökország háborus intézkedései.

(Válasz az olaszok ultimátumára. — A megtorlás.)

Konstantinápoly, szeptember 29. Megírták ma a lapok, hogy Olaszország elküldte ultimátumát Törökországnak s meguzeni benne Tripolisz katonai megszállását. Törökországot tudvalevőleg felszólította, hogy 24 óra alatt adjon választ erre a hadüzenetre. A török kormány ma délutánig nem adott irasos választ, de komoly intézkedéseket tett a háborura.

Konstantinápoly, szeptember 29. Éjfélkor még nem ért véget a miniszteri tanács, amelynek határozatairól számtalan ellenőrizhetetlen hírt terjesztenek. Legvalószínűbb, hogy a miniszteri tanács a nélkül, hogy az olasz ultimátum tartalmával bővebben foglalkoznék, csak háborus intézkedéseket rendelt el. Komité körökben ma fejezik ki először azt a reményt, hogy Törökországban trónváltás lesz.

Konstantinápoly, szeptember 29. A miniszteri tanács elhatározta, hogy az ultimátumot visszautasítja, az Olaszországgal kötött kapitulációs szerződéseket megszünteti és egyetlen olasz alattvalónak sem engedi meg, hogy a török területet elhagyja. A kormány még ma megküldi az olasz ügyvivőnek utlevelét s minden irányban a legélesebb megtorlást fogja gyakorolni Olaszország ellen.

Páris, szeptember 28. Az összes konstantinápolyi hírek megegyeznek abban, hogy a háborus konfliktus elkerülhetetlen, mert a porta csak oly koncessziókat hajlandó megadni, amelyek a szultán szuverénitását nem érintik.

Páris, szeptember 29. Az itteni török nagykövetségen kijelentik, hogy a porta nem várta meg az olasz ultimátumban megszabott határidő lejáratát, hanem azonnal azt felelte, hogy az olasz követelések nem egyeztetethők össze Törökország szuverénitásával és a nagyhatalmakhoz körjegyzéket intézett, amelyben kijelenti, hogy Tripolisz olasz oszromzára nem alkalmas arra, hogy Törökországot megfélemlítse. Törökország nemesak Tripolisban, hanem a vilajet egész partvidékén megfelelő katonai in-

tézkedéseket tett, hogy olasz csapatok partraszállítását megakadályozza. A török helyőrségeket a legjobb szellem lelkesíti s az egész lakosság kijelentette, hogy minden talpalatnyi török földet utolsó vércsöppjéig fog védelmezni.

Konstantinápoly, szeptember 29. Az a hír terjedt el, hogy Haki pasa nagyvezir beadta lemondását.

Hogyan történik Tripolisz katonai megszállása?

Az olasz flotta két rajra van osztva és Szirakuzától éjszakra Auguszia kikötőből indul Tripolitaniába. Az első raj Tripolisz főváros közelében vetett horgonyt, a második Barca félsziget fővárosának közelében, Bengázinál köt ki. A hadihajók nincsen gyalogság, mert a szárazföldet elfoglalandó haderőt a kereskedelmi tengeri hajók fogják az olasz kormány Tripoliszba szállítani. Körülbelül 30.000 főnyi hadtest van erre a célra kiszemelve Caneva tábornok vezérlete alatt, aki a bécsujhelyi Therézianumban nyerte katonai kiképzését és részt vett a königrauzi csatában. Most 63 éves.

Az okkupáló hadsereg holnap, szombat reggel köt ki a tripoliszi partokon.

A török hadvezetőség megparancsolta, hogy fegyveres erővel akadályozza meg a tripoliszi török őrség az olaszok partraszállását.

Ez az őrség körülbelül 8000 ember és 10 zászlóaljra oszlik. Hatezer ember Tripoliszban és környékén, 2000 ember Bengáziban van őrségen.

Az olaszok Tripoliszban és Bengáziban egyidejűleg kísérik meg a partraszállást. A harmincezer főnyi hadsereg azonban csak egy nagyobb hadierőnek az első része. Az olasz kormány ugyanis készenlétebe helyezett 50.000 főnyi haderőt az okkupációra, amely az első seregek partraszállása után rögtön utra kél és katonai szakértők szerint ez az erő teljesen elég lesz a foglalásra. Tripolisz város lakossága 50.000 lélek, ezek közül 14.000 idegen. Bengázi lakossága 20.000 lélek, köztük 4000 idegen. Tripolisznak az egész tartománynak területe 1.051.000 négyzetkilométer, tehát kétszer akkora, mint az osztrák-magyar monarchia. Lakosainak száma egymillión felül van.

Az olaszok a partraszállás után elsősorban megszállják Czuara, Lebba, Miszrata és Derna városokat. Ezeket a helyeket befelé az ország felé megerősítik és hadiszereket és élelmiszeranyagokat fognak ott berendezni. Ennek befejezte után Djebelbe, Tripolisztól délre fekvő fensikra törnek elő. Az okkupációt nagy elővigyázatossággal és ugyyszólván lépésről-lépésre fogják végrehajtani, hetekbe és hónapokba telhetnek, míg az be lesz fejezve. A Ferszántól délre fekvő tulajdonképeni Tripolitania okkupációja későbbre marad.

Mint hogy az olaszoknak nem kell attól tartaniuk, hogy a Szirakuza és Tripolisz közti tengeri vonalon a török flotta megakadályozhatja a haderőnek és a hadiszerekeknek szállítását, egyedül az idővel és a szelekkel kell számolniuk. Másrészt alakulnak azonban a viszonyok a szárazföldi hadjáratra nézve, mert a Djebel nevű fensíkon való előnyomulás nagy nehézségekkel fog járni, egyrészt azért, hogy igen sok erőt köt le a tengerpart és az ország belsője közti összeköttetés biztosítása, másrészt élelmi és hadiszere utánküldése elé tornyosuló akadályok leküzdése által. Valószínű, hogy Olaszország csak lassan hatolhat előre és katonáinak vérével foglalhat csak el minden talpalatnyi helyet.

Rómából jelentik éjjel: Tripolisz okkupációjának terve a következő: Olaszország kikötőiben máris készenlében állanak az összes hadihajók, melyek azonban csak október első napjaiban indulnak el. Először az ugynevezett szállítóhajóraj indul el, mely 36, 00 főnyi katonaságot szállít Tripoliszba. A tulajdonképeni hajóraj 50 hadihajóból áll, melyek egyszerre indulnak el s Merszinában fognak gyülekezni. Hír szerint a hajóraj indulásánál a király is jelen lesz. Egy még meg nem erősített távirat szerint a katonai léghajóosztály parancsot kapott, hogy minden pillanatban készenlében álljon.

Ahol a háboru végbemegy.

(Mi történik Tripoliszban? — Menekül a lakosság.)

Páris, szeptember 29. A Tunison keresztül érkezett jelentések szerint majdnem az összes európaiak elhagyták Tripoliszt. Az olaszok egy része a Banca di Roma városi palotájába menekült és a palotát valóságosan elbarrikádozta. A Tripoliszban élő angolok olasz védelem alá helyezték magukat.

A Tripoliszban állomásozó török katonaság azt az utasítást kapta, hogy az olasz hajók kikötését fegyveresen igyekezzék megakadályozni.

London, szeptember 29. Az utolsó hírek szerint már csak órák kérdése, hogy egész Tripolisz lángba borul. Az arabok tegnap egy mecszetben gyűlést tartottak és azt határozták, hogy fegyveresen fogják megboszulni Olaszország támadását. Attól tartanak, hogy a pusztákból beduinok törnek a fővárosba és nemzetiségre való tekintet nélkül minden idegent és minden keresztényt lemészárolnak. Egész Tripoliszban már csak husz olasz alattvaló van, ezek között tíz ujságíró. A bennszülöttek a keleti konzulátus elé gyülekeztek és védelmet követelnek. Az összes kávéházak, üzletek zárva vannak, az egész főváros izgalomban van. Ma reggel az a hír érkezett, hogy Tachura községben éhínség pusztit és a község lakói felfegyverkezve a főváros felé indultak.

Páris, szeptember 29. Az olasz flotta blokkirózta a tripoliszi kikötőt. Öt hadihajó, egy páncélos cirkáló és hat torpedózúzó zárta körül a kikötőt. Nem vetettek horgonyt, de egész éjszaka fényszórókkal dolgoztak és erősen vigyáztak arra, hogy idegen hajó ne futhasson be a tripoliszi kikötőbe. A hadihajók között négy óriáshajó van. A flottát Aubry helyettes admirális vezeti. A másik olasz hajóraj a szicíliai vizeken cirkál, hogy a török hajók közeledését megakadályozza.

London, szeptember 29. A Tripoliszból és Maltából érkező hírek szerint Tripoliszban nemcsak az európaiakat, hanem a gazdag törököket nagy rémület fogta el. A Tripolisz előtt veszteglő olasz hajók azt az utasítást kapták, hogy ne szorítkozzanak csupán olaszok fölvételére. Egy francia és egy német hajó állandóan gőz alatt van, hogy szükség esetén a mentésben részt vegyen. Az arabok lázas tevékenységet fejtenek ki s elhatározták, hogy a szultánért utolsó csepp véréket föláldozzák.

Róma, szeptember 29. Tripoliszi híradások szerint az olasz hajóraj parancsnoka felkérte a tripoliszi váliat, hogy adja át a várost és vonja vissza a török katonaságot a partról. A váli válaszában kijelentette, hogy ezt semmiesetre sem teszi, hanem a rendelkezésére álló haderővel utolsó csepp

véréig fog küzdeni az ellen, hogy egyetlen olasz katona is partra szálljon Tripoliszban.

Róma, szeptember 29. A kormányhoz közel álló Corriera d'Italia este megjelent külön kiadásában azt tudatja, hogy minden valószínűség szerint még ma éjszaka olasz zászló fog lobogni Tripoliszban. Az olasz trikolor, ha kell ágyuk támogatásával, de ha lehet békés behódolással tűzik ki Tripoliszban.

Róma, szeptember 29. Tripoliszi jelentések szerint Laratelli sorhajóhadnagy ma délután kikötött Tripolisz előtt és az olasz kormány parancsából közölte a török helyőrség parancsnokával azt a követelést, hogy ürítsék ki a várost.

Mi az a blokád?

— Az olaszok elzárják a kikötőket. —

Az olasz kormány a Tripolisz előtt horgonyzó flottán kívül egy második hajórajt is elküldött, amely az Aegei tengeren cirkál és az a feladata, hogy a török kikötőket blokkálja. Nemzetközi jog szerint a blokád haditett, amennyiben az nem más, mint egy kikötőnek, egy partrészletnek, vagy folyó torkolatnak tengeri haderővel való elzárása abból a célból, hogy oda sem be, sem ki ne szállíthassanak bármilyen árut, személyt, vagy postát. A blokád nemcsak az ellenség közlekedését teszi lehetetlenné, hanem megakadályozza azt is, hogy a semleges nemzetek a háborúba kerülő két fél bármelyikével kereskedelmi összeköttetést tarthassanak fenn és ezért a nemzetközi jog szabályozta és végrehajtását korlátok közé szorította. A legfőbb elv az, hogy a blokád nem lehet fiktív, hanem effektívnek kell lennie, tehát nem lehetséges, hogy egyik hadviselő fél valamely részt, vagy kikötőt blokkálnak jelentősen ki, hanem azt katonailag végre is kell hajtani. Ehhez nem szükséges, hogy a blokádlandó kikötőt hermetikusan elzárják, hanem az is lehetséges, hogy az ellenséges hatalom hadihajói parti ágyukkal együtt a kikötőbe való bemenetelt és kijövetelt veszélyessé teszik.

Másik főelv, hogy a blokád megszakítás nélkül fenntartassék. Továbbá, hogy erről a körülményről a semleges hatalmak jegyzék útján értesítsenek, hogy ezek alattvalóikat tudathassák és figyelmeztethessék a következményekre. Az általános értesítésen kívül külön értesítés is szükséges akkor, ha valamely tengeren lévő hajó a blokád kimondásáról nem értesülhetett volna. Végül köteles a blokádó hatalom minden hajót tiltani a blokád helyről.

Ha egy semleges hajó tudva a blokád kimondását, mégis be akar menni az elzárt területre, akkor blokádsértést követ el, aminek az a következménye, hogy elkobozzák a hajót és rakományát, ha a rakomány a hajó tulajdonosáé. Ha nem azé, akkor csak az esetben kobozzák el, ha a tulajdonos az áru elküldésekor tudott a blokád kimondásáról. A semleges hajó legénységét fogságba vetni a nemzetközi jog értelmében tilos. A nemzetközi jognak egyik kiváltsága Bernátszik Odön dr. udvari tanácsos a következőképp nyilatkozott az olasz flotta tengeri blokádjáról:

— Az 1907. évben tartott hágai konferencia határozata szerint csak tényleges blokád létezik és ezért csak a tényleges kikötő-elzárásnak van értelme, mint ahogy azt például az orosz japán háborúban történt, a mikor az elzáró vonalon áttörni akaró hajók akikötőbejárataknál légherópitettek. Emért az olaszok csak arra szorítkozhatnak, hogy Tripoliszt blokkálják, mert az Aegei tenger elzárására Olaszország egész flottája sem lenne elégséges s valószínűleg csak azért küldték oda hajóikat, hogy a török flotta akcióját megghiúsítsák. Azonban Olaszország itt a rendelkezésére álló Dsoit de visite intézményével fog élni. Ez a jog abban áll, hogy az olaszok minden kereskedelmi hajót útjában feltartóztathatnak és átkutatathatják és ha azon hadiszereket találnak, azt elkobozhatják.

Az olasz külügyminiszter a háborúról.

Róma, szeptember 29. A külügyminiszter délután 5 óra 40 perckor magához kérette a sajtó képviselőit és a következő nyilatkozatot tette számukra:

— A török-kormány válasza az olasz királyi kormány tegnapi ultimátumára nem volt peremptorikus, hanem kitérő és azt célozta, hogy a tripoliszi kérdés rendezését elhúzzák. Ezért a királyi kormány kényszerítve volt a Törökországgal való háború proklamálására.

Az olasz csapatok vezérei.

Rómából jelentik: Az olasz megszálló hadtest ma gyülekezett Szirakuzában Caneva tábornok vezérlete alatt. A hadtest két teljes, harca felszerelt hadosztályból áll. A hadtesttel indul el egy kórházhajó 180 orvossal, 14 táborig kórházzal és 1000 ágygyal.

Rómából jelentik: Tripolisz vizeiben jelenleg 16 páncélos és torpedóuzó áll. A megszálló hadsereg egy része Szirakuzában, második része Nápolyban várja a parancsot az utazásra. A megszálló sereg nyolc dandárból fog állani.

Rómából jelentik: A „Preparazione” jelenté: Caneva tábornok főparancsnok mellett Briccoli és Pecora Giraldi gróf tábornokok, hadosztályparancsnokok vezetik a megszálló seregeket. Castaldello vezérőrnagy az élelmezési csapatok parancsnoka.

Török boszu a Balkánon.

London, szeptember 29. Egészen határozott jelek vannak arra, hogy Törökország Olaszország tripoliszi támadására rendkívül komoly és szenzációs módon fog felelni. Minthogy Törökország nem felelhet a tripoliszi betörésre Olaszország ellen irányuló akcióval, minden valószínűség szerint oly intézkedéseket fog tenni, amelyek más nemzetek helyzetét rendkívül meg fogják nehezíteni. Törökország ugyanis betörést készít elő Tesszáliába.

Bécs, szeptember 29. A török kormány olasz csapatoknak Tripoliszba való partraszállítása esetében Görögországhoz ultimátumot fog intézni, amelyben azt követeli Görögországtól, hogy a leghatározottabban jelentse ki, hogy Krétához semmiféle érdek nem fűzi. Ha a görög-kormány erre az ultimátumra tagadó választ ad, akkor a török csapatok haladéktalanul be fognak vonulni Görögországba.

„Halál az olaszokra!”

— Összefognak a törökök. —

Szaloniki szeptember 29. Az új-török központi bizottság hosszú ülést tartott ma. Elhatározták, hogy az olaszokkal szemben a legszélsőbb eszközökhöz folyamodnak. Szalonikiben heves forrongásoktól félnek.

Berlin, szeptember 29. Az itteni pán-izlám mozgalom vezetői tegnap és ma hosszú tanácskozást tartottak, amelyen elhatározták, hogy a különböző államokban élő háromszáz millió mohamedánhoz felhívást adnak ki abban az esetben, ha Olaszország csakugyan elrabolná a török birodalomtól Tripoliszt. Föl fogják ebben szólítani a mohamedán népeket, hogy a nem török mohamedán államokban élő olaszokat ép úgy vessék bojkott alá és tartásuk vissza lakóhelyeiken tuszo gyanánt, mint a török földön élő olaszokat. Felhívják továbbá a

földkerekség valamennyi mohamedán népét, hogy vér és pénzáldozattal siessenek a fenyegetett Törökország segítségére.

Konstantinápoly, szeptember 29. Az olasz nagykövetség és az olasz konzulátusok személyzete 48 órán belül elhagyják Törökországot. Az olasz csendőrség tisztjei már ma elutaztak.

Róma lelkesedik.

Róma, szeptember 29. Az itteni illetékes körök nem tartják lehetetlennek, hogy Törökországnak az olasz ultimátumra adott válasza, amely az első délutáni órákban figyelmet keltett, békés hangú lesz. A Piazza Colonná a térzene alkalmával nagyon lelkesen tüntettek a király és a hadsereg mellett. A lelkes tömeg azt kiáltotta:

— Eljen az olasz Tripolisz!

Sok ezer ember vonult végig az utcákon, az ablakokból asszonyok és lányok kezdőjükkel lobogtattak s a tüntetés az egész városban folytatódott és késő éjjelig tartott.

A szocialista és a köztársasági lapok kivételével az egész sajtó nagyon meg van elégedve az ultimátummal. A politikai köröknek az a véleménye, hogy az olasz kormány erre a kifejlődésre régóta el volt készülve s tudta, hogy Tripolisz katonai megszállása, bármiként viselkedik is Törökország, elhatározott dolog.

Róma, szeptember 29. Róma lakossága a háború proklamálásáról a délután fél négy órakor megjelent külön kiadásokból értesült. Ezer meg ezer ember csoportosult a rikkancsok körül és elkapták, kitépték a lapokat a rikkancsok kezéből. Mindenhol lelkes hangulattal kommentálták a háború bejelentését. Rómában azt hiszik, hogy az olasz hajórajnak még ma éjjel sikerül Tripolisz előtt kikötni és partraszállítani az első hadosztály 30.000 emberét. Remélik, hogy Tripolisz várost véroadás nélkül elfoglalhatják az olaszok.

Optimista vélemény.

Bécs, szeptember 29. A Pester Lloyd bécsi tudósítója az esti órákban fölkereste a ma megérkezett bécsi török nagykövetet, aki kijelentette, hogy az Agence Havas értesülése, amely szerint a török minisztertanács elhatározta volna az olaszok partraszállásának mindenáron való megakadályozását, alig felel meg a valóságnak. Hozzá legalább is eddig nem érkezett erről semmiféle híradás.

A nagyhatalmak föladata.

Berlin, szeptember 29. Itt nagyon jól tudják, hogy Törökország nem fogja teljesíteni Olaszországnak azt a kívánságát, hogy ne szegüljön ellene Tripolisz megszállásának. A nagyhatalmak igyekezetüket most arra fogják irányítani, hogy a háborút lokalizálják s hogy különösen a Balkán-félszigeten minden bonyodalomnak elejét vegyék.

Konstantinápoly, szeptember 29. Konzulok jelentése szerint orosz csapatok a kaukázusi határon gyanus mozdulatokat tesznek.

Az angolok viselkedése.

London, szeptember 29. A félhivatalos Westminster Gazette azt írja, hogy Egyiptomnak angol okkupálása egészen más körülmények között ment végbe, mint most Tripolisz okkupálása és hogy az egyiptomi okkupációnak óriási kulturális fontossága van, míg ellenben Olaszország mostani eljárása nem egyéb, rabló hadjáratnál. Az angol lap föl-hívja egész Európát, hogy Törökország tripoliszi szuverenitásának megoltalmazása végett lépjen közbe.

Wolf Lucian, a Daily Graphic munkatársa azt jelenti, hogy a londoni török nagykövet mult kedden meglátogatta a londoni külügyi hivatalt és kijelentette, hogy a porta kés minden észszerű concesszióra, de egyetlen olasz katonának Tripoliszban való partraszállását oknak kellene tekintenie a háborúra. A nagykövet arra kérte Nicholson Artur államtitkár,

hogy Anglia járjon közbe a konfliktus békés elintézése érdekében. Az államtitkár azt felelte, hogy brit érdekek nem forognak kockán, ennél fogva az angol kormány nem léphet közbe. Wolf ehhez megjegyzi, hogy Grey Edward külügyi államtitkár holnap visszaérkezik Londonba és nem lehetetlen, hogy ez a kérdés újra szőnyegre fog kerülni. Arról is beszélnek, hogy Törökország megtorló intézkedéseit nem fogja csupán Olaszországra szorítani, hanem Tesszália okkupálásával fogja magát kárpótolni, ami által egész Európát rendkívül súlyos helyzetbe juttatná.

London, szeptember 29. A Daily Mail szaloniki tudósítója beszélt az új török bizottságnak egyik vezérével, aki ezt mondta: A mikor a válság kitört, a nagyvezír érintkezésbe lépett a konstantinápolyi angol nagykövettel az iránt, hogy Anglia támogassa a szultánt. Ennek a kérelemnek nem volt eredménye. A török-kormány ezután Németországtól kívánta, hogy Törökország érdekében lépjen közbe. Ha Törökországot erőszakosan kényszerítenek Tripolisz kiadására, akkor a török nemzet minden áldozatot meg fog hozni, hogy ezt a csorbát kiköszörülje. Az új török bizottság szigorú bojkottot fog elrendelni minden olasz áru ellen. A török kormány olasz csapatok partraszállását háborús cselekedetnek fogja tekinteni és a török területen lakó százezer olaszt tiszokul vissza fogja tartani. Az angolok ellen, a törökök nagyon el vannak keseredve s Angliát teszik felelőssé az olasz akcióért.

Amerika semleges marad.

London, szeptember 29. A Daily Expressnek jelentik Newyorkból: A washingtoni török nagykövet Amerikának Törökország iránt való érdeklődését igyekezett felköltetni, de a külügyi hivataltól csak azt a biztosítást kapta, hogy az Egyesült Államok semlegesegek fognak maradni. Amerika a Chester cirkálóhajót küldte Tripoliszba a Kirenaikában tartózkodó amerikai régészeti expedíció megoltalmazása végett. Itteni diplomáciai körökben rámutatnak arra a nehézségre, amely abból keletkezhetnék, ha Törökország, amely formáserősen meg mindig Egyiptomnak szuverénje, azt követelné Angliától, hogy engedje meg, hogy Egyiptomon keresztül csapatokat és hadiszert szállíthasson Tripoliszba.

Megrendszabályozott török tiszték.

Róma, szeptember 29. Három török tiszt Szalonikiban a Szirakuza gőzösre szállt, hogy Maltán át Tripoliszba menjen. A gőzöst az uton Marconi táviratokkal Nápolyba rendelték, ahova ma érkezett meg. A három török tisztet letartóztatták, kényszerítették, hogy polgári ruhát vegyenek föl, egy vezérkari tiszt irataikat megvizsgálta és azután szabadon bocsátotta őket.

A háború és a tőzsdék.

A budapesti értéktőzsde higgadtan és aránylag nyugodtan fogadta az eseményeket és a Tripolisz előtt még ei se sült olasz ágyuk a budapesti tőzsdén csütörtököt mondtak. Nagy hasznára volt a spekulációnak az, hogy az olasz ultimátum híre tegnap a hivatalos tőzsde zárlata után vált ismeretessé, ami jórészt elvette a dolognak veszedelmes élet. Ennél fogva nagyobb árveszteségről nem is lehet beszélni.

Ma reggel a megnyitáskor izgatottan tolongott a megszapordott spekulánsok tömege a tőzsdeteremben. Nagy zseivajjal, éktelen lármával kinálták olaszban a papirokat. De minden kínálattal szemben volt kereslet is, ami megakadályozta a nagyobb áresést. Minthogy minden piacra dobott árunak azonnal akadt vevője, a legnagyobb áresökkenés nem volt nagyobb öt-hat koronánál.

A magyar hitelrészvény 823-ra, az osztrák hitel 632-re, a közuti 783-ra, a rimamurányi 671-re esőkkent. A déli tőzsdén ugyiszólván normális üzlet fejlődött minden nagyobb emelő nélkül, de javuló kurzusok mellett. Megemlítendő, hogy a budapesti tőzsde nyugalma Bécsben is hatással volt, minélfogva ott is nyugodtabban itélik meg a helyzetet. A javulás a déli tőzsdén meglehetősen volt, bár nem hozta be teljesen az árveszteséget. A magyar hitelrészvény 827 $\frac{1}{2}$ -ra, az osztrák hitel 633 $\frac{1}{2}$ -ra, a közuti 789 $\frac{1}{2}$ -ra, a rimamurányi 676-ra emelkedett ismét.

— Véres boszu. Tegnapi késő este véres fejtel és véres mellel állított be Rámer István gáji rendőrkapitányhoz Garai Sándor napszámos és feljelentést tett Argyelán Blóga napszámos ellen, aki őt alvás közben baltával megtámadta és véresre verte. Garai mint napszámos került Dimitrovics Száva gáji gazdálkodó házába, ahol előbb Argyelán volt alkalmazva, de mert nem végezte jól a dolgát, elbocsátották. Azt hitte, hogy Garai ugratta ki a helyéről és ezért állott boszut rajta. Tagadja, hogy Garait alvás közben, orvul támadta volna meg, elbocsátása szerint szóváltás volt köztük és közben oly súlyos sértésekkel illette őt Garai, hogy kénytelen volt baltáját használni. A tanúk is ily értelemben vallottak. A rendőrség Argyelánt letartóztatta.

— Égő vágyak. (Az Uránia szenzációja.) Uj műsora keretében az Uránia ismét csodás szépségű drámai képet mutatott be. Égő vágyak a címe a remek drámának, amelyhez a tárgyat a francia regényírás nagymesterének, Flaubert Gusztávnak Salambója szolgáltatta. A festői és korhű kiállításban színrekerülő és hatalmas tömegeket megmozgató dráma a klasszikus korban játszódik le. Salambót, Thanit istennő papnőjét a lázongó szoldosok ellen Macar, egy rabszolga védelmezi meg. Macar szerelmes a gyönyörű papnőbe és belopódzik a templom szentélyébe, hogy kielégülje égő vágyát és láthassa Salambót. Ezért a szentségtörésért halállal bünhődne, de magára teríti Thanit istennő szent fátyolát, amely sérthetlenséget biztosít a számára. A fátyol fedezete alatt elhagyja Kartagot és a lázadók táborába menekül. Salambó azután felkeresi a táborban Macart és visszaszerzi a szent fátyolt, amelyet szívével és szerelmével vált vissza Macartól. A szerelem emléke nem hagyja a felkelő vezért nyugodni, be szokik Kartagóba, hogy még egyszer láthassa Salambót. Miután most már nem védi az istennő fátyla, a katonák elfogják Macart és szentségtörés miatt tüzhálálra ítélik. A máglyán, amelyet Salambó kénytelen lángrollobbantani, egyesül a két szerelmes, akik életükben égő vágyuk mellett sem lehettek egymáséi. Salambó ott öli meg magát Macar máglyájánál. A gyönyörű kép méltó az Uránia ismert nagyhatású drámáihoz. 175

— Birtokcsere. Az elmúlt hetekben Aradon a következő birtokváltozások történtek: Goron János és neje eladják az aradi Választó-utca 62/c sz. házat 13000 koronáért Prókay József és nejének. — Ifj. Fornos Jánosné és tulajdonos társai eladják az aradi Kossuth-utca 43. sz. házat 12000 koronáért Joszt Ádám és nejének. — Vincze Sándor és neje eladják az aradi Csokonay-utca 14/a sz. házat 2800 koronáért Kiss Pál és nejének. — Özv. Krebsz Gyuláné eladja az aradi Csernovics Péter-utca 26. sz. házat 17000 koronáért Iritz Izidor és nejének.

— Képző-művészet. Ma este a Fehér Kereszt szálloda ujonnan átalakított téli-kertjében a helyi 33. gyalogezred zenekara Zellner Sándor karnagy ur személyes vezetésével, válogatott műsorról, hangversenyt rendez.

— A színház és a messenger boyok. Az aradi Messenger-boy vállalat a színházi idény kezdetével tudatja, hogy elvállalja színházi jegyek vételét, színházi jegyeknek a színház előtt kézbesítését, színházi előadások előtt és után bérkocsis megrendelést és magánosoknak az előadás után hazakísérését. A boy-vállalat irodája Deák Ferenc-utca 8. szám alatt van és telefon-száma 816.

— Értesítem az urihölgyeket, hogy női ruha divattermemben fővárosban szerzett tapasztalataim alapján készítek francia és angol ruhákat, kosztümöket, felöltőket stb. legizlésebb kivitelben a legújabb divatlapok után. További szíves pártfogást kér kitűnő tisztelettel, Németh Jánosné Deák Ferenc-utca 80. szám, I. emelet. 4429

— A hölgyközönség szíves figyelmében. Nagyszágos asszonyom! Mielőtt őszi és téli ruhaszükségletét beszerezné, szíveskedjék Varga Kálmán nőiszabó Acél Péter-utca 2. szám a műtermében a legújabb őszi és téli szövetraktárt megtekinteni. Minden szövetből csak egy öltözék készíttetik; egyben értesítem a n. b. megrendelőmet, hogy mint ezelőtt, ma is elvállalok hozzávalók nélkül is, ruhákat a legizlésebb kivitelben. 4631

— Kizárólag süllyek érdekeli! A közelgő őszi idény beállításával gyermekeinknek egészségi és saját takarékosági szempontjából a legjobbnak elismert hazai gyártmányú Anatoniai cipőket vásároljon. Kizárólag fiókunkban kaphatók. Moskovits anatoniai cipőgyár fiókjától. Arad, Szabadság-tér 18. 2381

— A kolera Aradon még nincs, de egy olcsó és jó bevásárlási forrás az van, és ez Korányi Jenő cipő, kalap és uri divat áruháza a Szabadságtéren.

— Mirjam és makzörök Kerpel Izsónál. 4689
— Francia likörök legbiztosabb készítésére — házilag — a liköraroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 4501

TARKASÁGOK.

• (A hozomány.) Hogy hü képét adjuk annak, hogy milyen a mai szerelem, ime egy példa:

Egy budapesti fiatalember leányzóba jött Aradra és miután oda jutott a dolog, hogy a fiatalember nyilatkozzék, a leendő após félrehívta őt és megkérdezte:

— Nos, hát tetszik önnek a leányom, szereti őt?

A fiatalember őszintén válaszolta:

— Bocsanatot kérek; hogyan szeressem, mielőtt tudnám, mennyi a hozománya?...

• (Iskolában.) Egyik külvárosi iskolában történt. A tanító kérde:

— Ki tudja nekem megmondani, hogy milyen fogakat kap az ember utóljára?

— A hamis fogakat — válaszolja a kérdezőtt nebuló...

• (A dob.) A kis Pista kéri az édes anyját.

— Mama kérlek, ha kimész a vásárra vegyél nekem egy dobot.

— No igen, hogy egész nap ne legyen téled nyugtom.

— Oh, édes mamuska, hiszen csak akkor fogok dobolni, amikor alszol...

• (Elszólta magát.) A vendég kifogásolja az ebédet.

— Hisz' ez a sült ígérideg.

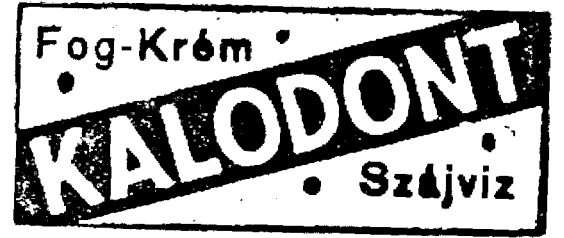
— Csodálom, pedig ma már négyszer lett felmelegítve...

TANÜGY.

(—) Beiratás. Az aradi magyar királyi állami ipari szakiskolával kapcsolatban október hó 15 én nyílnak meg a gőzkazánfűtők, stabilgép kezelők tanfolyamai, ugyszintén az asztalos-, géplakatos-, cipész- és szabóságok számára rendezett továbbképző tanfolyamok. A tanfolyamokra beiratkozni lehet október hó 1-étől 15 ig vasárnaponként 10-12 ig és hétköznaponként este fél 7-től fél 8 ig a szakiskola igazgatóságánál.

VIDÉK.

Választások. Háromalmás körjegyzőségben megválasztották aljegyzőnek Kurko Ignácot, körközigyámnak Bartha Antalt. Mindkét választás egyhangú volt.

6915.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Elítelt magán-detektiv. Megirtuk, hogy Sas-hegyi Sándor magán-detektivet az aradi törvényszék jogerősen 1 heti fogházra ítélte. Annak közlésére kértek fel bennünket, hogy az ítélet még nem jogerős, mert az ítélet ellen Sashegyi ügyvédje, Bedő Árpád dr. utján fellebbezést adott be.

SPORT.

+ Elmarad a bajnoki football mérkőzés. A Magyar Labdarugó Szövetség ma este telefon értesítés alakjában közölte az Aradi A. Klubbal, hogy a vasárnapra hirdetett AAK-TAK mérkőzést elhalasztja. E hír közlésénél nem hagyhatjuk figyelmen kívül a MLSz. sportszerűtlenségét, mert egy mérkőzést nem szokás két nappal a terminus előtt elhalasztani, másrészt nem szabad a rendező egyesületnek ily módon fölösleges költségeket okozni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Vidéki levelezőinket felkérjük, szíveskedjenek a községükben található mindennemű állami hivatalok, községi elöljáróság, körjegyzőség, tanítók, lelkészek, postakezelők stb. hivatalnokainak névsorát, valamint az ottani pénzintézetek, egyesületek, kaszinók, szövetkezetek, iparvállalatok tisztikarát a kiadói hivatallal mielőbb közölni. — Ugyszintén tisztelettel kérjük mindazokat, akik helyben a naptárra vonatkozólag a pótlás végett megküldött ívet eddig be nem küldötték, szíveskedjenek azt a naptárnak idejekorán való elkészítése érdekében sürgősen hozzánk juttatni.

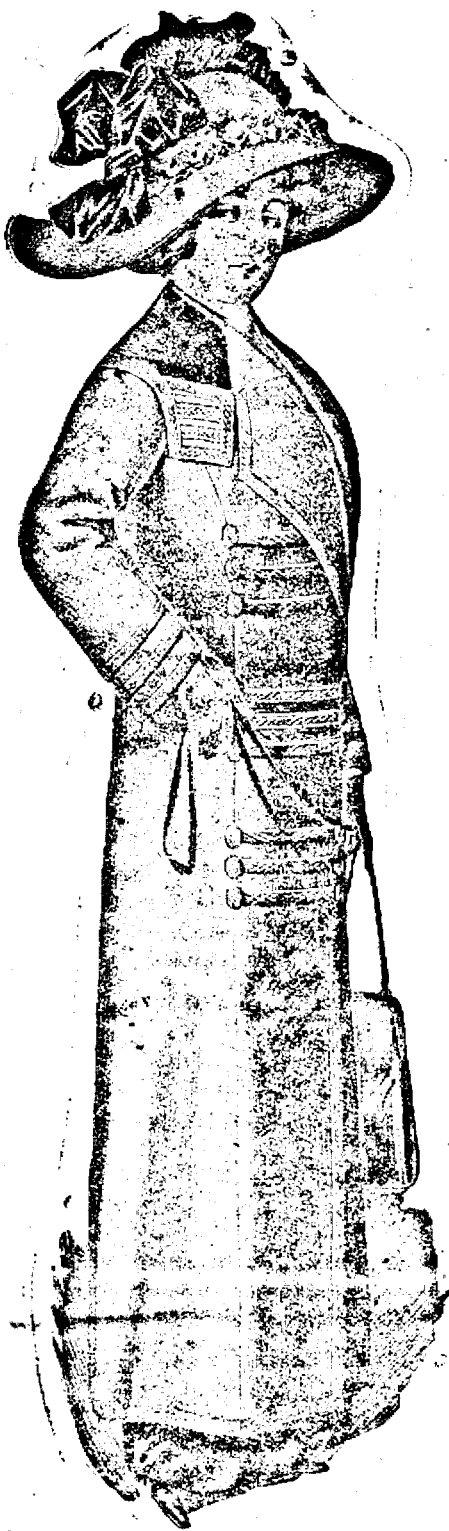
1. Nem tudjuk. 2. Azt mondják, összesen százhuszmillió korona. Nem bárók. 3. Az aradi a főútlelet, a másik fiók.

Szerellem. Gyöngye kísérlet.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= Versenytárgyalás. Az aradi kereskedelmi és iparkamara tudatja az érdekeltekkel, hogy a Gyulán állomásozó m. kir. honvédség részére szükséges 80.500 adag kenyér szállítása iránt folyó évi október hó 9-én délelőtt 10 órakor nyilvános versenytárgyalás fog tartatni, tudatja továbbá, hogy az észéki helyőrségi katonai élelmezési kezeléség folyó évi október hó 16-án nyilvános árlejtést tart a havonként szükséges 13.000 kgr. marhahús, 15.000 kgr. zsír és 10.000 kgr. liszt szállítására. Bővebb felvilágosítás a kamara irodájában nyerhető.

= Állami szőlőtermés becslése. A szőlő előrehaladt fejlődése és a több helyen már megkezdődött szüretelő munkálatok a szőlő-, illetve musttermés kilátásai felé irányítják a gazdák figyelmét. Ez okból szükségesnek látta a földmívelési miniszter az erre vonatkozó adatokat összegyűjteni és közzétenni. Az aradi szőlő- és borászati felügyelő a következőket jelentette a várható szőlőtermésről. A ménesi kerületben eső hiánya miatt a fűrtök nem elég teltek. Sok fajtanál kényszerítés mutatkozik s a nyári molykár is jelentékeny, úgy hogy csak közep-termés várható. Tavalyi fehér bor ára hektoliterenkint 45-48 korona, vörös boré 75-90 korona. Borkészlet igen csekély. Békés- és Csanád vármegyében a szőlő szépen érik, a molykár a tartós szárazság mérsékli. Korai fajták szüretje megkezdődött. Gyenge közep-termés és kiváló minőség remélhető. Újbor és must 36-44 korona hektoliterenkint árban kel.

Uj üzlet!

György

Menyhért

és Társa

női felöltők áruháza

3751

Aradon, Andrássy-tér 8.

(Minorita-templom fő-
bejáratával szemben)

Szigoruan szabott árak!

Telefon 855. sz.

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket

csillárokkal

együtt kedvező fizetési feltételek
mellett szerel és szállít

KOCH DANIEL

Villamos- és telefonberendezési vállalat

Arad, Deák Ferencz-u. 42.

Virág Kálmán

építőmester

elvéllalja magán- és bérházak,
valamint nyaralók stilszerű ter-
vezését, művezetését, felépi-
tését és leszámolását. Ugy-
szintén gazdasági épületek,
silos és mindennemű beton és
vasbeton munkák szakszerű
elkészítését iroda és gyár-

telep:

3821

ARAD,

Erzsébet-körut 59. sz.

Telefon szám 65.

Vegyes kereskedés

korlátlan italmérési jog és
trafikjoggal, nagyközségben,
konkurencia nélkül biztos
megélhetés, házzal együtt
előnyös feltételekkel

átadó november 1-ére

Bővebbet Nagy Far-
kas cégnél Aradon. 4742

Uj angol és francia női és férfi szabó-üzlet!

Aradon, Tabajdy Károly-utca 1.

szám alatt (Neuman-ház.) ahol a
legújabb divatu angol és francia

női és férfiruhák

készülnek a legjobb minőségű di-
vatszövetekből, melyek nagy válasz-
tékban raktáron tartatnak — Meg-
hívásra vidékre azonnal kimegyek.
Amidőn még a pontos kiszolgálás-
ról biztosítom üzletfeleimet, kérem
szíves pártfogásukat. Teljes tisztel-
lettel 4693

KLÁR LAJOS

női és férfi-szabó.

????

Ön is szeret

jól és olcsón venni? Ha igen,

ugy okvetlenül keresse fel

KORÁNYI JENŐ

cipő, kalap és uri divat áruházát,

mely páratlan a jó áru és olcsó

ár tekintetében. o o o o o

Még mindig van 20000

pár cipő, kalap és divatcikk raktá-

ron mely előrehaladt sáison miatt

hatalatlan olcsón kerül eladásra.

4534

Cipők már 1 kor.-tól kezdve.

Szüreti alkalomra ajánlok:

Változatos színű szoba és szabadbani használatra

raketákat,

rőpentyűket és görögtűzeket.

Kitűnő brassói

házi sonkát,

husos oldalast, debreceni paprikás csemege szalonnát,
erdélyi szalámit,

friss érkezésű sajtokat,

szardíniát, olajos pisztrángot, szardellát, pácolt és mar-
nált halakat, finom bonbonokat, legolcsóbb árakban

Dürr Gusztáv

csemege, fűszer, kávé, pezsgőbor és vadkereskedés

Arad, városházzal szemben.

TELEFON SZ. 118.

TELEFON SZ. 118.

Ugyanitt használt, de jókarban lévő boroshor-
dók, öttilós szállóskosarak olcsón eladók.

1492

**Alkalmi vételen
és eladások
ékszertárgyakban**
arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb
óra- és ékszerraktára

Deutsch Izidor

éras és ékszerész
Weltzer János-utca, Minorita-palota

Zálogcédulák

arany és ezüstneműek, gyémánt és brili-
máns tárgyak a legmagasabb árban meg-
vételnek vagy más tárgyakra átcseréltetnek
TELEFON 438. TELEFON 438.

Andrássy-tér 8. számú

házban egy

üzlethelyiség

— különösen dohánytőzsdének al-
kalmas — folyó évi november
hó 1-ére

kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadó-
hivatalában, József főherceg-ut 22.

Husserl Manó

Arad, Szt.-Pál-utca 11. sz.
Telefon 348. szám.

Csatornázás és vízvezeték
szerelő bádogos. Készítő-
modern butor veretef. Fém-
csiszolás, galvanizálás.
(Nikkelezés, vörös és sár-
ga rezezés, horgonyozás,
ónozás, aranyozás, ezüs-
tözés.) 3341

Galvanoplasztikai munkák

Dürr Kocsárd

fűszer-, csemege-, bor és
ásványvíz kereskedése 4748
Arad, Boros Béni-tér 15.

Van szerencsém a n. é. közönségnek
szíves tudomására adni, hogy üzletemet
az őszi és téli időre friss és elsőrendű
árukkal felszereltem.

Ajanlok a közeledő szüretre tűzijáté-
kokat, jó prágai és kassai sódort, brassói
és szebeni szalámit, grojli, trappista, rok-
fort, Ramadur es imperial sajtokat, szardi-
niát, minden nagyságban, csokoládét, ca-
caot, cukorkákat, legjobb kávényersen és
pergelve, teát, cognacot, rumot, likőröket,
továbbá mindenemü konzerveket leg-
olcsóbban.

Videkieknek díjmentesen a vasut állo-
másig és helybelieknek a házhoz küldöm.
Elsőrendű finom petroleum 1 liter 28
fillér.

Kiváló tiszttal
Dürr Koc-sárd.
Tanuló fiu felvétetik.

1326/1911. szám.

Haszonbérbeadási árverési hirdetmény.

Zimándköz község előljárósága ezennel közhírré teszi, hogy
a község tulajdonát képező községi nagyvendéglő, 1911. évi október
hó 17-én Zimándköz község-házánál, 1912. évi január hó 1-től,
1914. évi december hó 31-ig terjedő három év tartamára a
legtöbbet ígérőnek haszonbérbe adadni fog.

Feltételek:

1. Árverelni szándékozik kötelesek az 1200 koronában
megállapított évi haszonbérnek mint kikiáltási árnak 25%-át az
árverés megkezdése előtt az előljáróság kezeihez készpénzben,
vagy elfogadható értékpapirokban letenni. Ezen ovadék az ár-
verés képviselőtestületi jóváhagyásától számított 30 nap alatt
az egy évi haszonbér összegére kiegészítendő, mely ovadék az
utolsó évi haszonbérbe fog betudatni.

2. A bor és husfogyasztási adóra nézve bérbevevő külön
vagy megegyezni, vagy tételenként adózni köteles.

3. A haszonbér negyedévi előleges részletekben fizetendő.

4. Az épületek jókarban tartásáról bérbevevő köteles gon-
doskodni.

Az egyéb feltételek a hivatalos órák alatt a fakerti kör-
jegyzői hivatalban tudhatók meg, esetleg kívánatra írásban is
közöltetnek. 4624

Községi előljáróság.

Zimándköz, 1911. szeptember hó 22-én

Bernáth Ferencz,
körjegyző.

Építetők figyelmébe!

Csobán Tivadar
építészeti irodája.

Arad, Deák Ferenc-utca 20a. sz.

Van szerencsém értesíteni az
építetők közönséget, hogy az épít-
észeti téren mindennemü mun-
kálátokat, úgy mint:

tervezéseket, új építkezést,
régii épületek átalakítását

ugy helyben, mint vidéken a leg-
jutányosabb árban készik.

Tisztelettel:

Csobán Tivadar,
építész.

2631

**4½%-os
nagy kölcsön**

birtokokra, házakra, szálló-
dákra, villákra továbbá építke-
zési hitelek is gyorsan és elő-
nyösen azonnal megszereztet-
nek és lebonyolítottak

Hoffman Jakab

Budapest, VI., Teréz körút 1/a, III.
em. 8. Telefon 49-67. 4475

Fajparadicsomot

legfinomabb

csemegeszőlőt

4751 ajánl

Hámory gazdaság

Arad, Deák Ferenc-u. 3.

Okt. 31-én költözöm!

Czipő és uri divat áru raktáram
addig **gyári árban árusítom.** Raktáron vannak a legdiva-
tosabb női-divat fél cipők és őszi
magas divat-cipő különlegeségek.
Férfi cipőkben, **angol, francia
és amerikai cipők óriási
választékban,**

hatalatlan olcsón

lesz elárusítva.

Gyermek cipők szintén minden
kivételben kaphatók. **Tessék
olcsóságomról meggyő-
ződni.** 4011

Iványi Menyhért

cipő és divatáruház,
Forray-utca (Hunyady-palota.)

LEGUJABB ÉS LEGFINOMABB COSTÜMKELMÉK MEGÉRKEZTEK!
140—150 cm. szélességben.

Az idény legnagyobb újdonsága **Double-kelmék**, amelyek kiraka-
táinkban már megtekinthetők. — A n. é. közönség szíves figyelmét
felhívjuk, hogy külön osztályt létesítünk **fekete és tegethóf**
kelmékből, ezek közt különös gondot fordítottunk azon **tegethóf**
kelmékre, amelyek a felsőbb leányiskola és polgári iskola növen-
dékeinek valók. Ezen kelmeket rendkívül olcsó árért árusítjuk,
feltétlen jó minőség szintartó és semmit sem gyürődnek. Ezen kel-
mék nevei: **120 cm. széles méterenkint: Tisza K 2-60,**
Abbazia K 3.—, Julia K 3-60. 140 cm. széles: Fiume K 5.

ROSENBLÜH H. ÉS TSA.

Ezen rovatban minden szöveg
szertartásának ára 4 fillér,
vastagabb betűkkel 8 fillér.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József főh. ut. 22.
Kiadóhivatali telefon: 151. sz.
Szerkesztőség: 357. sz.

Apró hirdetések felvétele a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utóváltványon küldendők — a melyre a szöveg elő — avagy levélbélyegekben. Tudakozásnál a hirdetés száma mindenkor közzendő. Szertartás megkezdésénél, (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosításul szolgál a kiadóhivatal, az esetben, választóhelyre osztalendé. Az apróhirdetések díja a szöveg száma szerint számított. Minden szöveg 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szöveg a hirdetésben először felszámolt. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetés a kiadóhivatal hivatala díjlanul megismerkedni. **HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRÁIG VÉTELEK FEL.**

LEVELEZÉS.

Elragadtatással

beszélnek mindenütt a „Molly“
kőzfinomító kitűnő hatásáról. Egy
üveg ára 1 korona. Hánzu Nestor,
Vöröskereszt Drogeria. 3621

Csinos, molett hölgy

ismeretségét keresem, kit anya-
gilag is támogatnék. Levelek „Fő-
hivatalnok 30“ jellegre a kiadóba
kéretnek. 4747

Ha hull a baja,

használjon magyar haj-perolint,
Vojtek és Weisztól. III-3329

Előkelő 5116

fiatal ember csinos tisztamultu
leánnyal szeretne megismerkedni.
Levelek „Félős“ jellegre a kiadóba.

Szőke, barna.

vagy fekete hajfestékek, természe-
tes élethű színekben. Hánzu Nestor,
Vöröskereszt Drogeria. 3621

Jómódu

csinos, magas, molett uriaszony
ismeretségét keresi jómódu uri-
ember. Leveleket a lapban jelezve
„Imádó“ jellegre alatti kér. 5118

Páratlan hatású arcsejtítő

szappan a Földes-féle Margit-szap-
pan — 70 fillér. II-4731

Érdek nélkül

megismerkedne csinos, intelligens
fiatal ember urinóval. Leveleket
„Omega“ jellegre a kiadóhivatalba
kérek. 5114

Női kezek

ápolására legiőbb a Vojtek és
Weisz kézfinomítója. III-3329

Föltétlen

elegáns, csinos, igazi uri hölgyvel
megismerkedne ugyanolyan fiatal
hivatalnok Levelek „Pont“ jellegre
a kiadóhivatalba kéretnek. 5116

607.

Higiénikus gumi-ujdonság a leg-
jobb, 6 drb. 3 kor., 12 drb. 5 kor.
50 fill. Egyedárusítás Aradon:
Hánzu Nestor, Vöröskereszt Dro-
geria. 3621

ALKALMAZÁST NYER.

Irodai teendőkhöz jártas

könyvelőt keresek. Cim a kiadó-
ban. 4701

Irodai gyakorlatlalt bíró fiatal
ember aradi részvénytársaság-
nál felvéteték. — Bővebbet a
kiadóhivatalban.

Ügyes üzletszerzők

helyben és vidéken kerestetnek.
Ajánlatok és jelentkezések Gyors-
futár irodába kéretnek. 4785

Vegyeskereskedésben

románul is beszélő fiatal segéd
azonnali alkalmazást nyer, rőfős
szakmában jártasak előnyben ré-
szesülnek. Ajánlatok: Győri Lipót
cimre Borosjenőre kéretnek. 4739

Keresek azonnali belépésre

egy fiatal fűszerkereskedő segé-
det. Hirschmann Ignác, Lippa. 4745

Azonnali belépésre

kerestetik két ügyes fűszerkeres-
kedő segéd, akik kizárólag nagy-
bani fűszerüzletben működtek.
Ajánlatok Ehrenfeld Ignác fűszer-
nagykereskedőhöz Aradra intézen-
dők. 4749

ÜZLETEK.

Egy nagy bolthelyiség

kiadó Deák Ferenc-utca 40. sz. a.
Vass-szállodával szemben. 4741

KIADO LAKÁS.

4 szoba,

elő- és fürdőszobából és minden hoz-
zártartozóból álló lakás Batthyány-
utca 33/a. szám alatt november
1-től kiadó. Bővebbet a házmes-
ternél. 4365

Kiadó

egy vagy két külön bejáratu ut-
cai szoba, butorral vagy anélkül.
Irodának, műteremnek alkalmas
Simonyi-utca 6. 4688

2 szobából

álló utcai garçon lakás azonnal ki-
adó, Teleky-utca 26. sz. 4729

Három-, két- és egyszobás

lakások november 1-re kiadók. —
Bővebbet Kasza-utca 7. szám alatt.
4740

A poloska

teljes kiirtása csupán Vojtek és
Weisz biztos szereivel érhető el.
III-3329

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Aradi Cipézkek

Termelő Szövetkezete fiókjüzlete:
Csermón, Weinberger Menyhért. 8451

Rum compositio

jó házi rum előállítására Vojtek és
Weisznál. III-3329

Friss libaszir

kóser kapható nagyban és kicsiny-
ben Weisz vendéglősnél Forrai-
utca, gróf Nádasdy-palota. 4629

200—256 hektó I. ma

minőségű és elismert jó ujbór el-
adó. Értekezhetni: Berán Antal
és Fia butorüzletében Arad, Sza-
badság-tér 20. 4681

Megérkeztek!

Legújabb mintájú remek diaphanie-
ablakdíszek, ugyszintén lámpa-
ernyők. Ugyanitt kapható a Képes
Hét című új folyóirat, számonként
házhöz szállítva 20 fillérért. —
Krausz Paulin, színházépület. Te-
lefon 511. 4481

Tea törmelék

finom, zamatos logolcsóbban Voj-
tek és Weisznál. III-3329

Eladó

148 drb. anya birka és 4 drb. kos.
Sárik Józsefnél Szapárliget, Arad-
megye. 4645

Zsidó

ünnepi imakönyvek és az összes
szertartási cikkek kaphatók Pichler
Sándor papir- és írószer üzletében
Arad, Szabadság-tér 1. 2551

Rövid zongora,

harmonium, eufon és 2 drb. vető-
gép eladó. Cim a kiadóban. 4697

Szüreti idényre ajánlok

csabai kolbászt, a 380 f. bér-
mentve. Garai Károly, Aradon.
4718

Lamplonok

10, 16, 24, 30 és 40 fillér. **Con-
fetti** 100 csomag 6 K., 1000 cso-
mag 42 korona. Ingusz I. és fia
könyv- és papir-kereskedésében
Arad, főútlek Andrassy-tér 16.,
fióküzlet Weitzer János-utca. 555

Ha megfázott

ne orvosságot, de egy csésze
Vojtek és Weisz féle teát igyék.
III-3329

2 perc alatt

minden fogfájást megszüntetnek
az Indiai fogcseppek, üveg 70 fil-
lér. Földes gyógyszerár. Arad.
II-4731

Fényképezőgép

21×27 amerikai gyártmányú „Se-
neca“ automatikus objektívvel,
5 darab kettős kazetta, állvány
és transport kofferral együtt, 120
koronáért eladó Bővebbet „Trifon“
posterestante Borossebas. 4736

Legfinomabb csemege szőlőt

(chasselas, passatutti muskotály)
ajánl: Hámory gazdaság, Arad,
Deák Ferenc-utca 3. sz. 4577

Keresek egy patkányfogó

kutyát megvétele, esetleg kölcsön-
díjért. Cim a kiadóhivatalban 4743

Használt,

de teljesen jókarban levő butor
jutányos áron eladó. Erzsébet-
utca 5. 4744

KÜLÖNFÉLE.

Keresek

a Radnai uton kisebb gyári üze-
mem részére hosszabb haszonbérleti
szerződéssel egy külön álló házat.
Cim a kiadóhivatalban. 4746

Cholera és minden fertőző

baj ellen biztos óvszer a Menthol-
szesz. ára 40 fillér, nagy üveg 1
kor. Földes gyógyszerár. II-4731

Magán pénzeket

legmagasabb kamatláb mellett el-
helyezek. Weber bank-bizomány
iroda Világos. 4708

Jóforgalmu vállalatok

20—30 ezer koronás társ keres-
tetik. Cim a kiadóban. 4690

Államhivatalnok

uri ellátást keres lehetőleg külön-
bejára u szobával Levelek e laphoz
kéretnek „Penzlő“ jellegre. 4694

40—50 darab 4771

szarvasmarhát kitelelésre vállalko.
Bulk Sámson lelkész, Somoskeszi.

Gyoman

a főtéren egy gyönyörű szép üzlet-
helyiség rőfős és dívatárunak ki-
adó. Ugyanottan teljes hozzávaló
berendezés eladó. Bővebbet Beck
Mórnál Kisjenőn. 4727

Seprigyártáshoz

kisebb tőkével társ kerestetik első-
rendű összeköttetésekkel bíró szak-
ember által. Igen jó jövedelem biz-
tosítva, risikó nélkül. 4722

Ha nem jól eszik

a hízója, adjon neki Vojtek és
Weisz hírneves állat táporából.
III 3329

Kerékpáros

Gyorsfutár Vállalat ::

Telefon 848.

Iroda: Atzél Péter-utca 1. szám.
(Zrínyi-utcai oldalon.) 8412

Csillárok, Villamos felszerelések legolcsóbban

Diamant-nál

Atzél Péter-utca 2. (aradon)

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

MEGHIVÁS

A WEITZER JÁNOS GÉP-, WAGGONGYÁR ÉS VASÖNTŐDE
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ARADON

XIX. rendes közgyűlésére,

mely Aradon, az aradi és csanádi egyesült vasutak üléstermében
1911. évi október hó 15-én délelőtt 9 $\frac{1}{2}$ órakor fog megtartatni.

N A P I R E N D I

1. Az igazgatóság jelentése az elmúlt üzleti évről, továbbá a zárszámadások és mérleg előterjesztése, valamint a felügyelő-bizottság jelentése és ezekkel kapcsolatban a mérleg megállapítása, a tiszta nyereség hovaforrdítása, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény feletti határozathozatal.

2. A felügyelő-bizottság tagjainak választása az alapszabályok 29. §-a értelmében.

3. A felügyelő-bizottság jutalomdíjának megállapítása (alapszabályok 31. §-a.)

4. Az alapszabályok 21. §-a értelmében esetleg előterjesztendő indítványok feletti határozathozatal

Jegyzet: Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények vagy az ezekről nyilvános hitelintézetek által kiállított letéti jegyek legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő helyeken letéteményezendők és pedig mindkét esetben egyidejűleg benyújtandó sorszamos jegyzékkel:

Aradon: az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál.

Budapesten: igazgatóságunk pénztáránál (V., Fürdő-utca 1.)

Wien-ben: Schoeller & Co. bankháznál (I., Wildpretmarkt 10.) és a K. k. priv. Allgemeine Verkehrsbank-nál (I. Wipplinger

strasse 28.)

Az igazgatóság.

Női felöltők

Óriási választék legújabb őszi és téli ujdonságokban.

Legújabb angol felöltők,
divatkabátok,
plüsch kabátok,
női bundák,
costümök,
leány- és gyermek felöltők,

gyermek ruhák,
kész aljak,
jupponok,
divat bluzok,
gyászruhák, gyászbluzok,
jutányos szabott áruk.

4147

Radó Gyula

új divatáruháza Arad, Andrásy-tér. (Weitzer-u. sarok.) Telefon 238.